

September
2012

NIEUWSBRIEF

ProDemos informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stimuleert hen om hierin een actieve rol te spelen. Om zoveel mogelijk mensen bij de politiek te betrekken, werkt ProDemos op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau.

DIT NUMMER: **LANCERING STEMWIJZER 2012** PAG 2 • Verkiezingen voor scholieren p. 4 • **ONDERWIJSKRANT** over Tweede Kamerverkiezingen PAG 4 • Fietstocht internationaal recht PAG 6 • **COMBITICKETS** Gevangenpoort en Humanity House PAG 6 • Landelijke Kiezersdag voor licht verstandelijk beperkten PAG 7 • Verkiezingskrant in **GEWONE TAAL** PAG 7 • ProDemos Zomerschool PAG 8 • Column over de Peilingwijzer PAG 9 • Cursussen PAG 10 • **PRODEMOS EN DE RECHTSPRAAK** PAG 12 • Agenda PAG 14 • Gesignaleerd PAG 15

Lancering StemWijzer 2012

Op maandag 13 augustus werd de StemWijzer 2012 gelanceerd bij ProDemos. Bij de lancering waren lijsttrekkers en andere kandidaten aanwezig van bijna alle politieke partijen die meedoen aan de Tweede Kamerverkiezingen op 12 september. Na het invullen van de StemWijzer kon iedereen opgelucht ademhalen: ze waren allemaal op hun eigen partij uitgekomen.

FOTO: JAN DIRK GERRITSEN

Lancering StemWijzer 2012

De lancering van de StemWijzer markeert het informele begin van de campagne. Voor een deel van Nederland zit de vakantie er weer op, de sportzomer is voorbij en er is nog maar een maand te gaan voor de verkiezingen. Kars Veling, directeur van ProDemos, is blij met de aanwezigheid van 18 van de 20 partijen die meedoen aan de verkiezingen: "ProDemos krijgt iedereen aan tafel."

Veling hoopt dat de StemWijzer voor kiezers een mooi startpunt is bij het bepalen van hun keuze voor een politieke partij: "Het is belangrijk om je van tevoren goed te informeren. StemWijzer is een hulpmiddel hierbij. Maar kijk ook eens naar onze Stemmentracker of de Programmavergelijker." Met de verschillende hulpmiddelen tezamen wil ProDemos kiezers helpen een goed beeld te krijgen van wat partijen willen en welke partij het beste bij hem/haar past.

Stemmentracker

ProDemos vindt het belangrijk dat mensen weloverwogen tot een keuze voor een politieke partij komen. ProDemos heeft hiertoe een aantal hulpmiddelen ontwikkeld. Op www.stemmentracker.nl kunt u uw eigen standpunten vergelijken met het stemgedrag van partijen in de Tweede Kamer. Terugkijkend kunt u zien welke standpunten de partijen in de afgelopen periode feitelijk hebben ingenomen.

Programmavergelijker

Op www.programmavergelijker.nl kunnen de verkiezingsprogramma's van politieke partijen op onderwerp met elkaar vergeleken worden.

Stemexamen

Iedere Nederlander krijgt stemrecht zodra hij of zij 18 jaar is. Dat is niet zomaar iets. Er is in het verleden hard voor gestreden en in veel landen hebben mensen (nog) geen stemrecht. Wij vinden dat je als je gaat stemmen de plicht hebt om je stem serieus te nemen. Daarom kun je op www.stemexamen.nl je politieke kennis testen. Het examen gaat over de procedure van het stemmen en test je algemene kennis over de Tweede Kamerverkiezingen. Bij een goed resultaat krijg je een certificaat.

De politici hebben deze keuze al gemaakt en zitten volgens de StemWijzer dus nog steeds bij de goede partij. Sybrand van Haersma Buma (CDA) is blij: "Ik mag blijven!" Ook voor Alexander Pechtold is het duidelijk: D66 prijkt bovenaan. Hij is ook niet verrast over zijn tegenpool: "Uiteraard de minste overeenkomsten met de PVV." Ook Jetta Klijnsma is helder over haar uitkomst: "De VVD staat helemaal onderaan. En terecht, want een tweede kabinet Rutte? Ik moet er niet aan denken."

Interessant om te zien is ook welke partijen op nummer twee en drie staan. Weinig verschillen, dus een makkelijke formatie? De politici vinden het nog te vroeg om daar iets over te zeggen. "Laat eerst de kiezer maar spreken op 12 september", zegt Louis Bontes (PVV).

30 stellingen

De StemWijzer bevat 30 stellingen die kunnen worden beantwoord met 'eens', 'oneens' of 'geen van beide'. Deze stellingen hebben betrekking op de belangrijkste verkiezingsthema's, zoals de financiële crisis, Europa, zorg en werkgelegenheid. Na het beantwoorden van de stellingen krijgt de bezoeker te zien met welke partij hij of zij de meeste overeenkomsten heeft.

Apps voor mobiele telefoon

Van de StemWijzer zijn dit jaar voor het eerst ook apps beschikbaar voor Apple en voor Google Android telefoons. De apps zijn gratis te downloaden in de App store en in de Google Play Store.

FOTO'S: JAN DIRK GERRITSEN

Wist je dat?

- De StemWijzer is de meest gebruikte internetapplicatie in verkiezingstijd. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2006 vulden 4,7 miljoen bezoekers de StemWijzer in. In 2010 waren dat er 4,2 miljoen.
- De StemWijzer bestaat al sinds 1989. De StemWijzer werd toen uitgebracht op papier en op diskette.
- Sinds 1998 is de StemWijzer op internet te vinden.
- StemWijzer is ook beschikbaar bij andere verkiezingen, zoals voor de gemeente, waterschappen en de Eerste Kamer.
- In 2003 won de StemWijzer de Machiavelliprijs voor een uitzonderlijke prestatie op het gebied van overheidscommunicatie.
- StemWijzer is al in veel andere landen geïntroduceerd. In Duitsland heet het Wahl-O-Mat, in Zwitserland Politarena en in het Verenigd Koninkrijk VoteMatch.
- In 2006 werd de StemWijzer door NRC opgenomen in een lijst van vijftien sites die het leven in Nederland veranderd hebben. Andere sites in dit lijstje zijn o.a. Nu.nl, Marktplaats, Relatieplanet en Funda.

StemWijzer

Facebook

Van StemWijzer en Stemmentracker zijn ook Facebook-apps gemaakt. Hiermee kun je ze direct op Facebook invullen en het resultaat delen via social media. De apps zijn te vinden op www.facebook.com/stemwijzer en www.facebook.com/stemmentracker.

YouTubefilmpjes over de verkiezingen

In de Tweede Kamer zitten politici van verschillende politieke partijen. Hoe worden deze volksvertegenwoordigers gekozen? Hoe voeren ze campagne?

Op het YouTube-kanaal van ProDemos staat een serie filmpjes over de Tweede Kamerverkiezingen en de politiek in Nederland. Ga naar www.youtube.com/prodemosdenhaag.

Scholierenverkiezingen en Kinderverkiezingen

Verkiezingen voor scholieren

Hoe ziet de Tweede Kamer eruit als jongeren het voor het zeggen hebben? Om hier achter te komen organiseert ProDemos in verkiezingstijd schaduwverkiezingen onder scholieren in het voortgezet onderwijs en mbo: de Scholierenverkiezingen. Voor groep 7 en 8 van de basisschool zijn er de Kinderverkiezingen!

De Scholieren- en Kinderverkiezingen vinden vlak voor de landelijke Tweede Kamerverkiezingen plaats. De uitslag biedt vaak mooi vergelijkingsmateriaal voor de landelijke uitslag. Bovendien zijn de schaduwverkiezingen een uitgelezen kans om de landelijke verkiezingen bij uw klas onder de aandacht te brengen. Deelname is gratis.

Hoe werkt het?

Scholen kunnen zich tot 7 september gratis inschrijven via de website www.scholierenverkiezingen.nl. Van vrijdag 7 september tot dinsdag 11 september

wordt er gestemd via een speciale website (bij de Kinderverkiezingen wordt er met de hand gestemd).

Uitslag

Dinsdagmiddag 11 september kunt u op de website alle uitslagen vinden. De uitslag van scholen kunt u dan vergelijken met de landelijke uitslag, maar ook bijvoorbeeld met de uitslagen van scholen in uw gemeente of provincie.

Onderwijskrant over Tweede Kamerverkiezingen

Waarom is het Kabinet gevallen? Op welke partijen kun je stemmen? Wat zijn de regels bij het stemmen? Met de Onderwijskrant van ProDemos leren leerlingen alles over de Tweede Kamerverkiezingen. Er is een Onderwijskrant voor (v)mbo en een voor havo-vwo.

Speciaal voor groep zeven en acht van het basisonderwijs is er ook een Kinderkrant over de Tweede Kamerverkiezingen gemaakt.

Meer informatie: www.prodemos.nl/onderwijskranten

FOTO'S: LIZZY KALISVAART

EXTRA

Onderwijskrant Actueel over de verkiezingsuitslag

Direct na de verkiezingen zal er bovendien een gratis digitale Onderwijskrant Actueel verschijnen over de verkiezingsuitslag, met leuke leestips en werkvormen over de verkiezingsuitslag en de formatie.

Aanmelden kan via: www.prodemos.nl/onderwijskrantactueel

NIEUWE WEBSITE

Scholierenverkiezingen.nl

De website Scholierenverkiezingen.nl is vanaf 20 augustus geheel vernieuwd. Op deze website kunnen leerkrachten en leerlingen informatie over verkiezingen, opdrachten, filmpjes en quizen vinden. De website geeft ook informatie over hoe je zelf je eigen verkiezingen kunt organiseren in je school of klas.

Fietstocht Internationaal recht

Op de fiets naar het Vredespaleis

FOTO: HANS MOLENAAR

Bezoek Vredespaleis, Joegoslaviëtribunaal en Humanity House op één dag!

ProDemos heeft een fietstocht door Den Haag ontwikkeld waarbij bezoeken gebracht worden aan organisaties die actief zijn op het gebied van internationaal recht en vrede. Deelnemers aan de tocht krijgen eerst bij ProDemos informatie over de werking en instellingen van het internationaal recht. Daarna vangt de fietstocht aan. Er kunnen bezoeken worden gebracht aan onder meer het Joegoslaviëtribunaal, het Vredespaleis, het Internationaal Gerechtshof en het Humanity House. Het aanbod verschilt per dag.

Op 23 september, de Haagse Dag voor Internationaal Recht en Vrede houdt ProDemos open huis en wordt de fietstocht officieel gelanceerd! Vanaf dan kan de tocht voor groepen geboekt worden op aanvraag.

Meer informatie:
www.prodemos.nl/bezoekerscentrum en
 aanvragen bij: Tatjana Meijvogel t.meijvogel@prodemos.nl

COMBITICKETS

Combineer uw bezoek aan de Ridderzaal met ...

Gevangendoor

De Gevangendoor was eens een van de vier toegangspoorten tot het Binnenhofcomplex met de imposante Ridderzaal. Ook het Hof van Holland verbindt de Gevangendoor met het Binnenhof.

Bij het bezoekerscentrum van ProDemos zijn in de zomermaanden tickets te boeken voor een combinatiebezoek aan Ridderzaal en Gevangendoor. De rondleiding laat meer zien over de relatie tussen deze eeuwenoude gebouwen.

De combinatierondleiding start iedere dag (behalve maandag) om 13.45 uur in Museum de Gevangendoor en duurt in totaal 1,5 uur.

Humanity House

In het Humanity House zie, hoor en beleef je wat het betekent om te moeten overleven in een gebied waar een conflict heerst of een ramp heeft plaatsgevonden. Via een ervaringsreis door het museum wordt het onvoorstelbare voorstelbaar gemaakt en maak je mee wat vluchtelingen doormaken.

Beide combitickets zijn te boeken via: www.prodemos.nl/bezoekerscentrum

FOTO: BOB KARHOF

Vanaf 1 september bieden Humanity House en ProDemos tickets aan, waarmee zowel een bezoek aan de Ridderzaal en Eerste / Tweede Kamer als een bezoek aan het Humanity House kan worden gebracht.

Landelijke Kiesersdag voor licht verstandelijk beperkten

Op zaterdag 25 augustus vond er een Landelijke Kiesersdag in Den Haag plaats voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Tijdens deze dag werden de deelnemers op praktische en informatieve wijze voorbereid op de Tweede Kamerverkiezingen van 12 september.

De Landelijke Kiesersdag was een samenwerking tussen LFB, Platform VG, MEE en ProDemos. Kyra van der Meulen van MEE Nederland, een organisatie die mensen met een beperking ondersteunt, licht de samenwerking toe:

'De Landelijke Kiesersdag die wij gezamenlijk organiseerden was een uniek project: MEE en Platform VG hebben veel ervaring met de doelgroep, bij ProDemos zit de kennis over workshops en andere voorlichtingselementen en LFB is de doelgroep en hield ons allemaal op inhoud mooi scherp.

Op die manier konden wij echt goede informatie en voorlichting geven aan mensen met een licht verstandelijke beperking over de verkiezingen. Waarom is

stemmen belangrijk, hoe werkt het praktisch en op wie kun je stemmen? Voor de doelgroep zijn dit niet bepaald hapklare brokken.

De educatieve omroep NTR heeft verschillende onderdelen van de Landelijke Kiesersdag gefilmd in het kader van een verkiezingsspecial voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Dit wordt uitgezonden op 9 september om 17.00 uur op Nederland 2. Naast de 150 deelnemers van de dag wordt zo een nog veel groter deel van de doelgroep bereikt.'

Voor de ontwikkeling van de workshops ontving ProDemos subsidie van NSGK, stichting voor het gehandicapte kind.

Verkiezingskrant

Gratis krant over de verkiezingen in 'gewone taal'

Wat gebeurt er met je stem als je niet stemt?
Mag de koningin ook stemmen?
Hoe werkt de Tweede Kamer?

Samen met de Stichting Lezen & Schrijven heeft ProDemos een verkiezingskrant gemaakt die voor iedereen toegankelijke informatie biedt over de verkiezingen. De krant heeft het keurmerk Gewone Taal van de Stichting Makkelijk Lezen: de zinnen zijn kort en bevatten weinig moeilijke woorden.

De Verkiezingskrant geeft uitleg over de verkiezingen, de huidige indeling van de Tweede Kamer, een toelichting bij de standpunten van de grote partijen, de regels

die gelden op het stembureau en een stappenplan voor het stemmen.

Eind augustus wordt de krant verspreid onder een kleine 25.000 laaggeletterden.

U kunt de krant ook downloaden via www.prodemos.nl/verkiezingskrant

ProDemos Zomerschool

De politieke zomerschool 2012: het begin van een lange traditie

Van 10 tot 12 juli vond de ProDemos Zomerschool plaats. Een driedaags programma met inside informatie over de formatie, de rol van de media en politieke ethiek met inspirerende sprekers, debattrainingen en rondleidingen op en rond het Binnenhof. Het was voor het eerst dat ProDemos de Zomerschool organiseerde. Maar gezien de positieve reacties zeker niet de laatste keer!

De bezoekers van de Zomerschool kwamen uit alle delen van het land, waren al dan niet actief in een politieke

organisatie en ook van alle leeftijden. Dat gaf een leuke mix van interesse, kennis en ervaring. Elke dag waren er 's morgens twee inleidingen door bekende deskundigen, en in de middag was er een keuze uit drie workshops.

Op deze pagina vindt u een korte impressie van de sprekers op de zomerschool en hun verhaal. Voor een uitgebreid verslag kunt u terecht op www.prodemos.nl/zomerschool.

Carla van Baalen, directeur van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis en schrijfster van het boek 'De formatie in 50 stappen': 'Ik voorzie dat de net aangenomen wijziging waarin de Tweede Kamer na de verkiezingen eerst een debat houdt over de formatie, nog een uitdaging zal blijken.'

Kay van de Linde, oud-spindoctor van onder andere Rita Verdonk en Rudy Giuliani: 'Erg belangrijk bij een politieke campagne is het stellen van een goede doelstelling. De PVV doet dat heel goed: zij zetten in op de verkiezingen als een referendum over Europa.'

FOTO: ROEL WIJNANTS

Ferry Mingelen, parlementair verslaggever en insider pur sang: 'De uitkomsten van formaties zijn niet te voorspellen. In '72 had links 65 zetels en ontstond er een links kabinet, in '10 hadden ze er 76 en kwam er een rechts kabinet. Voor de komende verkiezingen staat vast dat het CDA niet meer met de PVV gaat regeren, dat het een middenkabinet of een centrumlinks kabinet wordt, en dat een samenwerking tussen SP en PVV lastig wordt, maar niet onmogelijk is.'

FOTO: UNIVERSITEIT LEIDEN

Alex Brenninkmeijer, Nationale Ombudsman: 'Verstandigheid, rechtvaardigheid, matigheid en vasthoudendheid vormen samen de kern van ethisch handelen in de politiek.'

Max van Weezel, oud-voorzitter van perscentrum Nieuwspoor en parlementair journalist: 'We maken een periode door met veel versnelling. Een camera met microfoon is tegenwoordig zo ter plekke, en waar je niet mag fotograferen wordt dit omzeild met smartphones. Via TV, internet en Twitter is een revolutie gaande, en daar moet je een nieuwe werkomgang in vinden.'

FOTO: SEBASTIAAN TER BURG

Frans Weisglas, oud-voorzitter Tweede Kamer: 'In Nederland bestaat weinig tot geen corruptie in de politiek. Wel kunnen er belangenversterving of persoonlijke carrièrabelangen spelen. In het algemeen pleit ik voor: een antecedentenonderzoek voor nieuwe Kamerleden, meer transparantie en registratie van lobbyisten en een meer transparante vaststelling van kandidatenlijsten.'

COLUMN

Eén zetel is geen zetel

Veel kiezers weten niet wat ze precies moeten gaan stemmen. Vaak twijfelen ze wel tussen een aantal 'linkse' of 'rechtse' partijen, maar welke het wordt, dat bepalen ze pas tijdens de campagne of op de verkiezingsdag zelf. Daarom zijn peilingen zo'n veelgebruikt instrument: ze geven enig zicht op het politieke speelveld. Welke partijen staan

op winst, en wie moet er inleveren? Probleem is dat de uitkomst van peilingen vaak verkeerd wordt geïnterpreteerd.

In een peiling worden over het algemeen een paar duizend mensen ondervraagd. Op basis van dit kleine aantal kun je toch iets zeggen over de voorkeuren van alle kiezers, zolang iedere kiezer dezelfde kans heeft om in de steekproef terecht te komen. Daarbij moet wel een onzekerheidsmarge in acht worden genomen. Het zou namelijk kunnen dat in een bepaalde peiling puur toevallig alleen maar VVD'ers worden ondervraagd. Zo heel waarschijnlijk is dat echter niet. Bij een peiling wordt vaak rekening gehouden met een 95% betrouwbaarheidsinterval: in 95 van de 100 peilingen zal het 'echte' aantal zetels voor een partij inderdaad maximaal een zetel of 2-3 naar boven of beneden afwijken van wat er in de peiling is gerapporteerd.

Als een partij deze week één zetel meer haalt dan vorige week, kan dat dus heel goed komen door toevalligheden in de steekproeftrekking. In een peiling met 1000 respondenten hoeven er maar 7 van mening te veranderen voor een volle zetel verschuiving. Negeren dus, die kleine verschuivingen, en naar de trends kijken.

De Peilingwijzer van de Universiteit Leiden en de NOS probeert juist de ontwikkelingen op langere termijn centraal te stellen. Daarbij worden de gegevens van de vier grote bureaus, EenVandaag/Intomart GfK, Peil.nl, Synovate, en TNS Nipo, gecombineerd. Want vier peilingen zijn nauwkeuriger dan één. Als niet één maar vier peilingen een bepaalde partij 20 zetels toekennen, wordt de onzekerheidsmarge kleiner.

Ook kun je op deze manier rekening houden met de zogenaamde 'huiseffecten' van peilingbureaus: bij sommige bureaus staat de VVD bijvoorbeeld consistent hoger dan bij andere. Omdat we niet weten wie er gelijk heeft, gaat de Peilingwijzer ervan uit dat de bureaus gemiddeld genomen goed zullen zitten. In die zin geeft de Peilingwijzer dus een soort 'gemiddelde' van alle peilingbureaus.

Op die manier worden de trends over langere tijd inzichtelijker. Kleine verschuivingen van week op week vallen dan weg. Profiteerde, bijvoorbeeld, D66 zo van het Lenteakkoord? Als we naar de trends kijken zien we dat de partij waarschijnlijk al eerder begon met stijgen. Na het sluiten van het akkoord was wel een kleine sprong te zien, maar veel meer dan een zetel zal het niet geweest zijn.

Peilingen kunnen nuttig zijn voor kiezers die strategisch willen stemmen. Daarnaast zijn veel mensen gewoon geïnteresseerd in voorkeuren van de kiezers. Neem peilingen dus serieus, maar overschat ze niet en houd rekening met onzekerheden.

Dr. Tom Louwerse

Docent Instituut Politieke Wetenschap, Universiteit Leiden

CURSUSSEN

LOI-cursus

Begin 2012 hebben de LOI en ProDemos de handen ineengeslagen met als doel een online cursus over politiek te maken. Beide instellingen hebben een gedeelde ambitie: de LOI wil Nederland slimmer maken, en ProDemos wil mensen opleiden op het gebied van politiek.

Vanaf het najaar zijn de volgende drie varianten van de cursus beschikbaar:

- Inleiding politiek in Nederland
- Verdieping politiek in Nederland
- Deskundigheid in de lokale politiek

Men kan zich aanmelden via LOI.nl. Speciaal ter gelegenheid van de verkiezingen is ook een gratis verkiezingseditie gemaakt.

Na het bestuderen daarvan kan iedere burger een 10 halen voor het stemexamen!

Geheel verzorgde cursus of toolbox

Politiek actief in de gemeenteraad!

ProDemos verzorgt in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 cursussen politieke participatie voor maatschappelijk betrokken burgers.

ProDemos wil hiermee bijdragen aan talentontwikkeling in gemeenteraden en het versterken van de lokale democratie. Door het volgen van de cursus, bestaande uit theoretische kennis en praktische opdrachten over hoe de gemeente en de media werken, krijgen de deelnemers een realistisch beeld van wat het betekent om raadslid te zijn. Daarnaast gaan de cursisten tijdens een van de

bijeenkomsten in gesprek met gemeenteraadsleden en wonen ze een raadsvergadering bij.

ProDemos voert deze cursus graag voor u uit. Neem voor meer informatie contact op met Huri Sahin: h.sahin@prodemos.nl.

Naast deze cursussen wordt ook een Toolbox Politiek Actief ontwikkeld. Hiermee kunnen gemeenten zelf een cursus politieke participatie samenstellen.

Afwegingskader Burgerparticipatie en bijbehorende workshop

Burgerparticipatie: wel / niet?

Wanneer moet je je als ambtenaar inzetten voor meer burgerparticipatie op je beleidsterrein? Welke vragen moet je stellen om een weloverwogen beslissing te nemen over het wel of niet inzetten van inwoners bij het ontwikkelen van een nieuw beleid?

Deze vragen werden gesteld door de gemeente Heemskerk aan ProDemos. Als antwoord op dit soort vragen heeft ProDemos een paar jaar geleden al een afwegingskader gemaakt: een helder overzicht van alle aspecten en vragen die aan de orde komen bij burgerparticipatie wanneer het wordt geïnitieerd vanuit de overheid. Naar aanleiding van de vraag van de gemeente Heemskerk, heeft ProDemos nu ook een workshop ontwikkeld.

De workshop 'Burgerparticipatie voor ambtenaren'

In de workshop gebruiken we een echte casus die op dat moment speelt in de gemeente. Gezamenlijk gaan we op zoek naar antwoorden op de vragen van het afwegingskader. Plenair en in groepen gingen de ambtenaren van Heemskerk uit allerlei verschillende afdelingen aan de slag. Na afloop van de workshop wist iedereen meer over burgerparticipatie en ging de projectleider van de gekozen casus weg met een heleboel nieuwe ideeën, tips en methoden die direct te gebruiken zijn.

Wilt u ook een cursus aanvragen? Neem voor meer informatie contact op met a.domingo@prodemos.nl

Bekijk het afwegingskader Burgerparticipatie online op: www.prodemos.nl/afwegingskader.

Afwegingskader burgerparticipatie bij beleid

Zou u dat wel doen, burgerparticipatie?

1. Leent het beleidsvraagstuk zich voor burgerparticipatie?
 a. Is er voldoende beleidsruimte? Is er voldoende juridische ruimte: is bestaande wet- en regelgeving geen belemmering? Valt er iets te kiezen?
 b. Is het beleidsonderwerp geschikt? Hebben inwoners kennis en/of ervaringen op dit beleidsonderwerp?

JA

NEE

Burgerparticipatie afraden

2. Zijn noodzakelijke randvoorwaarden vervuld?
 a. Is er voldoende tijd voor burgerparticipatie in dit beleidsproject?
 b. Is het college en/of de raad bereid om een actieve bijdrage te leveren?
 c. Is er voldoende geld en ambtelijke tijd beschikbaar?

JA

NEE

Burgerparticipatie afraden

Waarom, wanneer, wie met welke rol en hoe lang?

3. Waarom? Benoem doel van burgerparticipatie in dit beleidsproject
 a. *Vergroten van draagvlak voor dit beleid.* Methode kiezen waardoor zoveel mogelijk inwoners mee kunnen doen.
 b. *Verhogen kwaliteit van beleid.* Methode kiezen waarin een zorgvuldig geselecteerd gezelschap, goed geïnformeerd over het beleidsonderwerp, adviezen formuleert.
 c. *Combinatie van draagvlak vergroten en kwaliteit verhogen.* Kies een combinatie van instrumenten.

4. Wanneer? In welke beleidsfasen geeft u participatie een plaats?

a. *Agendavorming.* Inwoners dragen onderwerpen aan voor beleid.
 b. *Beleidsvorming.* Deelnemers geven advies of denken mee over beleidsalternatieven.
 c. *Besluitvorming.* Gemeentebestuur/-raad neemt zelf besluit of geeft kader aan waarbinnen beslissingsbevoegdheid wordt gedelegeerd aan bepaalde groep inwoners.
 d. *Uitvoering.* Inwoners denken/doen mee in beleidsuitvoering.
 e. *Evaluatie.* Inwoners hebben rol in beoordeling van effecten van beleid. *Burgerparticipatie in de hele beleidscyclus is zelden haalbaar. Maak een keuze voor nadruk op het voortraject (agendavorming en planvorming) of het natraject (uitvoering en evaluatie).* In bijna alle gevallen neemt het bestuur of de raad formeel het besluit.

5. Welke rol en verantwoordelijkheid krijgen de deelnemers?

a. *Ze worden geraadpleegd.* Inwoners geven desgevraagd hun mening.
 b. *Ze adviseren over beleid.* Deelnemers geven beredeneerd advies aan de gemeente.
 c. *Ze coproduceren.* Deelnemers werken mee aan beleidsalternatieven.
 d. *Ze beslissen.* Een groep burgers, zoals een wijkrad, neemt besluiten binnen door de gemeenteraad aangegeven kaders. De verantwoordelijkheid van inwoners en hun invloed op het beleidsproces neemt toe van a. naar d. Daarmee neemt ook de verplichting toe van raad en college om de resultaten mee te wegen in de besluitvorming.

6. Wie? Stel vast welke burgers erbij betrokken moeten worden

Zijn er randvoorwaarden voor de groepsomvang?
 a. *Tot 15 deelnemers*
 b. *Tot 50 deelnemers*
 c. *Onbeperkt aantal deelnemers*
 Naast het bepalen van de groepsomvang is het belangrijk om de juiste groep samen te stellen. Belangrijke vragen hierbij zijn: *Welke inwoners hebben directe belangen bij het onderwerp? Welke personen of groepen moeten in ieder geval actief worden uitgenodigd om mee te doen? Dit is van belang voor organisatie, werving en publiciteit. Minder direct voor het te kiezen instrument.*

7. Wat is de duur van het traject?

a. *Structureel.*
 b. *Incidenteel kortlopend.* Variërend van één avond tot ca. twee maanden.
 c. *Incidenteel langer lopend.* Langer dan twee maanden, maar wel duidelijk begrensd in de tijd.

Welk instrument?

8. Hoe?
 Bepaal welke werkvorm of combinatie van verschillende instrumenten in uw geval het beste lijkt.

Een groot aantal voorbeelden vindt u op de Participatiewijzer. Ga naar www.participatiewijzer.nl en selecteer criteria voor instrumenten en werkvormen.

Toelichting

Het 'Afwegingskader burgerparticipatie bij beleid' is bedoeld voor beleidsambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers die zich bezighouden met burgerparticipatie bij de vorming en/of de uitvoering van beleid.

Door antwoord te geven op de vragen in het afwegingskader, kan worden bevestigd of burgerparticipatie bij een bepaald onderwerp een goed idee is of niet. De vragen dwingen om eerst vast te stellen of het onderwerp zich leent voor burgerparticipatie en of aan de noodzakelijke randvoorwaarden in voldoende mate is voldaan. Zo niet, dan is het verstandig om in dat specifieke geval van burgerparticipatie af te zien. Zo ja, dan moet antwoord gegeven worden op de vervolgvragen: met welk doel, in welk stadium van het beleidsproces, kunnen welke inwoners met welke verantwoordelijkheid op welke manier meedoen?

Duidelijk is dat het niet gaat om een simpele afvinklijst waarop per vraag eenvoudig ja, nee of een van de alternatieven kan worden ingevuld. Over het antwoord op elke vraag is discussie mogelijk. Of en hoe burgerparticipatie een plaats moet krijgen in een beleidsproces is altijd een kwestie van afwegingen

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stelt hen in staat om actief aan politieke besluitvorming deel te nemen.

Hofweg 1H
 2511 AA Den Haag
 070 757 02 24

info@prodemos.nl
www.ProDemos.nl

Gastles bij de rechtbank in Alkmaar

In toga op zoek naar bewijsmateriaal

In juni vond de eerste 'Gastles bij de rechtbank' plaats. Om leerlingen kennis te laten maken met de rechtbank is een project opgezet waarbij de klas eerst op school wordt bezocht door een rechtbankmedewerker en vervolgens een week later zelf op bezoek gaat bij de rechtbank. Tijdens de gastles op school wordt een rechtszaak nagespeeld zodat de leerlingen goed voorbereid zijn op de procedure tijdens de echte zitting.

De jongeren vonden het geweldig om een toga aan te trekken en bleken heel inventief in het uitspelen van de zaak. Zo werd echt bewijsmiddel gevonden in de vorm van een dollar en een buitenlands bonnetje dat moest bewijzen dat de verdachte zich tijdens de misdaad niet in Nederland bevond.

De participerende scholen waren het Horizon College en het Dalton College in Alkmaar. Zowel de leerlingen als de docenten waren erg enthousiast en beide scholen deden graag volgende keer weer mee. Ook de samenwerking met de rechtbank Alkmaar is goed verlopen. De bedoeling is om deze gastlessen op een duurzame manier aan te bieden om zo het rechtbankbezoek door scholen te verbreden en te verdiepen.

Jongerendebat Strafrecht

ProDemos organiseert samen met de rechtbank 's-Hertogenbosch op donderdag 13 september in jongerencentrum Dynamo in Eindhoven een interactief debat met en over jongeren en strafrecht. Rechters en jongeren gaan in debat over de werking en toekomst van (jeugd) strafrecht. Van 19:00-22:15 uur.

Samenwerking met ProDemos

Voor meer informatie over samenwerking met ProDemos op het gebied van de rechtsstaat kunt u mailen naar: d.muntslag@prodemos.nl

Bijeenkomst Meet the Judge in Haarlem

Oog in oog met de rechter

FOTO: LIZZY KALLEVAART

“Twee keer per week wordt er bij ons een dief aangehouden. Die betrappen we dan op heterdaad. Maar er wordt dus nog veel meer gestolen.” Een filiaalhouder van een supermarkt in de binnenstad van Haarlem doet haar verhaal in de rechtbank van Haarlem, in één van de zittingszalen. Winkeliers hebben veel last van winkeldiefstal. Soms doen ze aangifte, soms niet. Wat gebeurt er met zo’n aangifte? Wat voor belang heeft een aangifte bij een rechtszaak?

Tijdens de bijeenkomst ‘Meet the Judge’, die op dinsdagavond 3 juli door ProDemos en de rechtbank van Haarlem voor winkeliers uit de regio werd gehouden, vond een rechtszitting plaats waarbij ‘verdachte’ Marcel Molenaar door drie rechters werd ondervraagd over een aantal winkeldiefstallen die hij gepleegd zou hebben. De diefstallen varieerden van een fles wijn en een paar truien tot mp3-spelers, flesjes parfum en vier computerspellen. Voor alle vijf gepleegde feiten waren aangiftes gedaan, op basis van getuigenverklaringen en camerabeelden.

Alles aan de zitting was echt: de drie rechters, de officier van justitie, de griffier en ook de advocaat. Alleen Marcel Molenaars bleek eigenlijk een baliemedewerker met knap acteertalent te zijn. De rechters legden hem het vuur aan de schenen, maar ondanks een eerdere bekentenis ontkende hij nu iets met de diefstallen te maken te hebben. Dankzij de aangiftes en het overtuigende bewijs kon hij toch veroordeeld worden: vier maanden, waarvan twee voorwaardelijk.

Een te lichte straf? Door moderator Victor Vlam gevraagd naar hun mening, bleken de winkeliers opvallend mild: de meesten waren het eens met het vonnis. Hun enige kritiek was dat er niets aan hulpverlening werd gedaan: ‘zo’n man die nooit eerder wat gedaan heeft, maar na zijn scheiding dakloos raakt en te veel is gaan drinken, die

moet je naar een psycholoog sturen, en naar een ontweningskliniek. Anders gaat hij straks zo weer de fout in.’ Ook andere winkeliers beaamden dat het hun niet eens zozeer om de genoegdoening ging, maar meer om preventie: hoe voorkom je dat het weer gebeurt?

De winkeliers lieten hun waardering blijken voor de politie: ‘ze zijn er altijd heel snel, we werken goed samen’. Ze bleken ook erg tevreden over de (onlangs ingestelde) boete van € 151 voor winkeldieven: winkeldiefstallen zorgen niet alleen voor inkomstenderving, het kost ook tijd door de aangiftes en de afhandeling daarvan. Met de boete van € 151 kun je die verloren uren enigszins ‘opvangen’.

Behalve de medewerkers van de rechtbank waren ook Slachtofferhulp en politie aanwezig. Rob Vermeulen, docent misdaadpreventie gaf tips over het voorkomen van winkeldiefstal. Op de bijeenkomst waren vijftien winkeliers afgekomen. Een aanwezige zei over Meet the Judge: ‘dit is zo interessant!’. Ook de evaluatie geeft aan dat er draagvlak bestaat voor deze bijeenkomst die bij een mogelijk vervolg op nog meer aanwezigen kan rekenen. Naast winkeliers kan ook gedacht worden aan andere groepen voor Meet the Judge, zodat mensen ook zonder in het verdachtenbankje te zitten met de rechter van gedachten kunnen wisselen.

Agenda

- 2 september:** ProDemos op Haags Uitfestival
www.haagsuitfestival.nl
- 5 september:** Democratie in Debat
- Spindoctors en mannetjesmakers
- 7-11 september:** Scholierenverkiezingen
Zie www.scholierenverkiezingen.nl
- 13 september:** Jongerendebat rechtbank Den Bosch
- 14 september:** Nacht van de Dictatuur
- 15 september:** Dag van de Democratie
- 28 september:** Jaarcongres Vereniging van Griffiers
- 3 oktober:** Democratie in Debat
- Actualiteitendebat
- 12 oktober:** Democratie in Debat
- De positie van de rechter: tussen ivoren toren en stem van het volk
- 31 oktober:** Open huis ProDemos voor leerkrachten uit het basisonderwijs.
- 7 november:** Democratie in Debat
- Actualiteitendebat
- 9 november:** Democratie in Debat
- Is er nog ruimte voor religieuze minderheden?
- 21-24 november:** NECE-conferentie 'Participatie nu - Burgerschapeducatie en democratie in tijden van verandering' (Cordoba, Spanje).
Meer informatie: www.nece.eu

15 SEPTEMBER DAG VAN DE DEMOCRATIE

15 september is door de VN uitgeroepen tot de Internationale Dag van de Democratie. Op de Dag van de Democratie in 2012 zullen zowel in Den Haag als elders in het land activiteiten plaatsvinden rondom het thema democratie:

- Den Haag: Jongerendebat met sprekers van G500 en vrijwel alle politieke jongerenorganisaties
- Rotterdam: Het Grote Coalitiedebat www.lokaal.org
- Gouda: lagerhuisdebat en meet-and-greet met raadsleden, wethouders en burgemeester

5 SEPTEMBER DEMOCRATIE IN DEBAT: 'SPINDOCTORS EN MANNETJESMAKERS'

Waar ben je tegenwoordig als politicus zonder media-adviseur, mannetjesmaker of spindoctor die de journalisten bespelen, plannetjes lanceren en de eigen leider 'positioneren'?

Zie: www.democratieindebat.com

14 SEPTEMBER: NACHT VAN DE DICTATUUR IN DEN HAAG

De Nacht van de Dictatuur is een duistere avond vol censuur, onderdrukking en revolutie. Beleef de vele facetten van een dictatuur door middel van lezingen, films, exposities, workshops en een nagespeelde rechtszaak. Met o.a. Jan Pronk, Minka Nijhuis, Monique Samuël, Fouad Hamdan en vele anderen.

Meer informatie en kaartverkoop:
www.nachtvandedictatuur.nl

Online kaarten: € 7,50, aan de deur: € 10.

Tijdens de Nacht van de Dictatuur vinden ook in herinneringscentra en verzetsmusea elders in het land activiteiten plaats.

28 SEPTEMBER - JAARCONGRES VERENIGING VAN GRIFFIERS

Met als titel 'Talentontwikkeling in de lokale politiek' verzorgt ProDemos tijdens het jaarcongres van de griffiers een workshop. Veranderingen in de politieke ruimte vragen om sterke, toekomstgerichte gemeenteraden. Daarbij hebben politieke partijen steeds meer moeite met het vinden van raadsleden, terwijl er veel talenten zijn. Sommige gemeenten kiezen ervoor om hierbij een rol te spelen. In deze workshop krijgen de deelnemers inzicht in verschillende methoden om nieuwe raadsleden te werven en methoden om talent te ontwikkelen, bijvoorbeeld door het aanbieden van cursussen. De sprekers tijdens deze workshop zijn Kim Huijpen, D66-raadslid Delft en Nico Voogd, griffier Schagen.

Meer informatie: www.griffiers.nl

31 OKTOBER - OPEN HUIS PRODEMOS VOOR LEERKRACHTEN UIT HET BASISONDERWIJS

Om onze kennis en ervaring met u te delen, organiseert ProDemos speciaal voor leerkrachten uit het basisonderwijs een Open Huis:

- Workshop over het programma De Haagse Tribune voor basisscholen "Ontdek het Binnenhof" en andere relevante ondersteuning voor in het basisonderwijs;
- Rondleidingen door Eerste en Tweede Kamer en de Ridderzaal;
- Lezing door Jacques Vriens over zijn kinderboek "Groep acht aan de macht" en het Democratiespel.

Bent u leerkracht in het basisonderwijs? Mail uw naam, naam en plaats van uw school en uw e-mailadres naar openhuis@prodemos.nl. Deelname is gratis. Meldt u zich z.s.m. aan, vol = vol!

▶ GESIGNALEERD

Stappen door de kabinetsformatie

Dit najaar staat er weer één aan te komen: een kabinetsformatie. Het boek *De kabinetsformatie in vijftig stappen* had dus, zo zou je denken, op geen beter moment kunnen verschijnen. Toch moet zich van de auteurs van dit boek, Carla van Baalen en Alexander van Kessel, een licht gevoel van teleurstelling meester hebben gemaakt. Want kort voor publicatie van dit boek nam de Tweede Kamer een wijziging in het Reglement van Orde aan, die de Kamer een grotere invloed op een kabinetsformatie moet verschaffen.

Na de verkiezingen van 12 september zal namelijk de Tweede Kamer de informateur(s) en de formateur aanwijzen, terwijl dit tot nu toe door de koningin werd gedaan, zij het natuurlijk na consultatie van haar vaste adviseurs en de fractievoorzitters van alle partijen in de nieuw gekozen Tweede Kamer. Dit besluit betekent dat het boek helaas niet meer een nauwgezette handleiding is om de komende kabinetsformatie stap voor stap te volgen. De auteurs refereren wel even aan het besluit, maar het manuscript was op dat moment natuurlijk al zo goed als klaar.

Er is al veel geschreven over verschillende kabinetsformaties, maar een procedureel overzichtswerk als dit bestond nog niet. In hun inleiding merken de auteurs op dat over de kabinetsvorming niets wettelijk is geregeld, maar dat er door de jaren heen wel allerhande vaste gewoonten, gebruiken en conventies zijn ontwikkeld. De hele formatie wordt in vijftig stappen behandeld – het hadden er ook 48 of 52 kunnen zijn, maar een rond getal staat nu eenmaal beter. Elke stap in het boek valt in twee delen uiteen: het eerste deel beschrijft de praktijk zoals die de laatste jaren gangbaar was, gebaseerd op de kabinetsformaties van de jaren 2002, 2003, 2006/7 en 2010. In het tweede deel van elke stap staat een schat aan achtergrondinformatie, zowel van staatsrechtelijke als van historische aard. De zeer belezen en deskundige auteurs komen met vele voorbeelden en analyses – soms duizelt het je zelfs. Desondanks maakt de lezer kennis met de

hoofdlijnen van (de geschiedenis van) de kabinetsformatie en de belangrijke verschuivingen in taken die zich hebben voorgedaan: die van de formateur naar de informateur bijvoorbeeld. Een nieuwe studie ontrukkt natuurlijk ook altijd wel wat anekdotes aan de vergetelheid. Als een demissionair minister de informateur is, kan dat er toe leiden dat mensen brieven aan zichzelf schrijven: 'mr. J.P.H. Donner, informateur', schreef op 18 februari 2003 een brief aan 'mr. J.P.H. Donner, minister van Justitie'. En oud-premier Barend Biesheuvel reageerde ooit eens geïrriteerd op de vraag naar het motto van zijn kabinet: 'Dat je daar met volwassen mensen een hele ochtend over kunt praten'.

Het Bureau woordvoering kabinetsformatie informeert het publiek sinds 2002 via internet over de kabinetsformaties, dus dat zal in het najaar van 2012 ook wel gebeuren. Ondanks bovengenoemde procedurewijziging kan dit boek echter als kader dienen voor de door dit Bureau gepubliceerde documenten. Want de formatie zelf houdt veel meer om het lijf, zo leert deze verdienstelijke studie.

Carla van Baalen en Alexander van Kessel
De kabinetsformatie in vijftig stappen
 Uitgeverij Boom, Amsterdam 2012
 304 pagina's, ISBN 9789461055729, € 19,90

Harm Ramkema

KOM GRATIS MET UW KLAS NAAR POLITIEK DEN HAAG!

DE HAAGSE TRIBUNE is een educatieve dag in politiek Den Haag voor basisscholen, het voortgezet onderwijs en het mbo. Uw klas volgt een van onze succesvolle programma's op en rond het Binnenhof. Door activerende werkvormen in onze sfeervolle zalen maken de leerlingen kennis met politiek, democratie en rechtsstaat.

Kijk voor meer informatie op www.prodemos.nl

Hier kunt u zich inschrijven voor het seizoen 2012/2013.

Doe het meteen, want vol is vol!

DE HAAGSE TRIBUNE: inmiddels voor meer dan 150.000 leerlingen een onvergetelijke ervaring!

Ga voor uw reservering naar
www.prodemos.nl

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4 x per jaar.

DIT NUMMER: **Redactie:** Willy van Wely • **Basisvormgeving:** www.kruit.nl • **Lay-out:** Ron Zijlmans • **Druk:** Euradius • **ProDemos:** Hofweg 1H • 2511 AA Den Haag • (070) 750 46 46 • info@prodemos.nl • **ProDemos op internet:** www.prodemos.nl • www.twitter.com/ProDemos
www.youtube.com/prodemosdenhaag • Facebook: ProDemos - Huis voor Democratie en rechtsstaat

Bon

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos

Ik abonneer me graag op de:

- Papieren nieuwsbrief
- Digitale nieuwsbrief Algemeen
- Digitale nieuwsbrief Educatie
- Onderwijskrant Actueel (lesmateriaal en werkvormen over actueel onderwerp)

E-mail

Naam

Adres

Postcode/Plaats

Stuur de bon naar: ProDemos - Antwoordnummer 10455 - 1000 RA Amsterdam

Een postzegel is niet nodig!